

Ineke Visser (Koedam) is expert levenseinde-ervaringen, auteur van onder andere 'Een andere kijk op orgaandonatie. Verkenningen van het stervensproces' en voorzitter van het Landelijk Expertisecentrum Sterven.

RESUMÉ

VRAAG:

Wat zijn belangrijke overwegingen bij het besluit om al dan niet te kiezen voor orgaandonatie?

BEVINDINGEN:

Nu de nieuwe donorwet is ingegaan, wordt iedereen gevraagd een keuze te maken tussen ja of nee. Zonder keuze na twee oproepen komt er 'geen bezwaar tegen orgaandonatie' achter je naam te staan. Zowel het perspectief van de ontvanger als de donor bevat meerdere aspecten die een rol spelen bij een weloverwogen keuze.

BETEKENIS:

Eenieder doet er goed aan zich gedegen te laten informeren, voordat hij een besluit neemt omtrent orgaandonatie. Dat kan leiden tot een natuurlijk 'ja' of 'nee' van de donor en een uitgangspositie van de ontvanger die niet in de eerste plaats bepaald wordt door de angst om te sterven.

[wettelijk is iemand die hersendood is verklaard dood, maar 97 procent van het lichaam leeft nog]

Ja, nee of geen bezwaar

Orgaandonatie

Wij zouden het in deze 'coronatijd' bijna vergeten maar op 1 juli 2020 is het Actief Donorregistratiesysteem (ADR), de nieuwe donorwet, ingegaan. Tot 1 september krijgen Nederlanders de tijd hun keuze vast te leggen. Wie niets vastlegt, krijgt per 1 september een eerste brief met de vraag de keuze vast te leggen. Na zes weken volgt er een tweede brief en wie daar niet op reageert, krijgt 'geen bezwaar tegen orgaandonatie' bij zijn naam te staan. >

Steeds meer mensen voelen een zekere druk als het om donorregistratie gaat. Aan de nieuwe donorwet zijn jarenlange wervingscampagnes van de overheid voorafgegaan om donoren te werven en iets te doen aan het nijpende tekort aan organen in ons land. Met leuzen als: 'Dat doe je toch' of 'Een leven redden, je hebt het in je', is het morele appèl, de maatschappelijk druk – en soms ook de sociale druk uit de eigen omgeving – groot. De bereidheid om je organen te doneren, lijkt dan ook in eerste instantie een daad van liefde. Toch voelt het voor velen niet alleen maar goed. Ana Euson (48) is als buikdanseres vaak onder de mensen. Terwijl ze veel meningen van anderen hoort, kan ze zelf nog geen beslissing nemen over haar donorregistratie. En ze kan niet zeggen waarom ze twijfelt.^[1] Maar het niet weten of het nog niet weten en geen keuze maken, is vanaf dit najaar geen optie meer. Het is dan ook belangrijk om aarzelingen en twijfels serieus te nemen en een bewuste keuze te maken. Dat vraagt van ons verder te kijken dan de eenzijdige informatie en voorlichting die jarenlang vanuit de overheid naar ons toekwam. We hoorden over de schrijnende situaties van mensen die op de wachtlijst staan en wij horen de verhalen van succesvolle transplantaties, van mensen die weer volop in het leven staan of zelfs topsport bedrijven. Het zijn, vanzelfsprekend, verhalen die tot verbeelding spreken en die niemand van ons onberoerd zullen laten. Om echter een bewuste keuze te maken, is het raadzaam om ook het perspectief van de donor in ogenschouw te nemen.

In de transplantatiegeneeskunde wordt uitgegaan van het hersendoodcriterium. Als je hersendood bent verklaard, dan ben je dood. Dat is een afspraak, een definitie. 'Het is dood omdat we vinden dat het dood is', zo zei Erwin Kompagne, medisch ethicus aan het Erasmus MC het ooit. 'Het is morele fictie'.^[2] In 1996 werd het criterium hersendood ook opgenomen in de Wet op de Orgaandonatie in Nederland. In deze wet wordt een hersendode 'een beademd stoffelijk overschot' genoemd. Wettelijk zijn deze mensen dood, maar 97 procent van het lichaam leeft nog. Er zijn gevallen bekend van zwangere vrouwen die hersendood waren verklaard, maar na een aantal maanden toch een gezond kind baarden. Hersendode mannen kunnen een erectie krijgen. Andere tekenen van leven zijn de lichaamstemperatuur die normaal is, het hart dat klopt en bloed door het lichaam stuwt, de bloedsomloop die functioneert, wonden die genezen en het lichaam dat koorts kan ontwikkelen en op medicatie reageert. Een enkele keer komt het voor dat iemand weer bijkomt uit wat een onomkeerbaar coma lijkt, ondanks dat het hersendoodprotocol zorgvuldig is gevolgd.

Een veelgehoorde angst is dan ook dat artsen eerder zullen overgaan tot orgaandonatie wanneer een patiënt orgaandonor is. Esmee Feenstra kwam na een zwaar ongeval – en in het bezit van een donorcodicil – in coma in het ziekenhuis terecht waar de artsen constateerden dat er sprake was van onomkeerbare hersenschade. Maar op het moment dat de artsen wilden overgaan tot het hersendoodprotocol, merkte haar zus tijdens het afscheid nemen dat Esmee reageerde op prikkels. Er rolde een traan over haar wang. En zo zijn er meer voorbeelden van hersendood verklaarde mensen die weer tot bewustzijn kwamen, zoals Zack Dunlap, Ruth Oliver, Colleen Burns, Suzanne Chin en vele anderen.^[3]

Als iemand hersendood is verklaard en hij of zij staat in het donorregister met een 'nee' geregistreerd, dan zal deze patiënt van de beademing en de kunstmatige voeding worden gehaald. Deze

stervende mens wordt teruggegeven aan zijn familie en vrienden en kan omringd door naasten sterven.

Staat deze persoon echter met een 'ja' geregistreerd omdat hij dat bij leven zo heeft bepaald of omdat zijn naasten op dit moment toestemming geven, dan wordt deze patiënt middel tot een ander doel. Hij of zij blijft aan de beademing, de medicatie en voeding, omdat als je organen wilt uitnemen voor transplantatie deze levend moeten zijn. Artsen kunnen geen levende organen uit iemand halen die dood is. Een donor sterft dan ook op de operatietafel aan het uitnemen van zijn organen en sterft dus een onnatuurlijke dood. Het opmerkelijke feit doet zich voor dat met het hersendoodcriterium enerzijds het doodsmoment naar voren wordt gehaald en ander-

[er rolde een traan over haar wang]

zijds de donor niet kan sterven zolang hij aan de beademing ligt en vocht krijgt toegediend. Het kunstmatig gaande houden van lichaamsfuncties om de organen veilig te stellen, verhindert een rustig en menswaardig sterven. Van een natuurlijk doodsmoment, laat staan een ongestoord sterven, is geen sprake. Orgaandonatie lijkt ingrijpend, belastend, verwarrend en onnatuurlijk. De vraag is of goede zorg voor de stervende en orgaandonatie wel samengaan. Wie hecht aan menswaardig sterven en in wederzijdse nabijheid toegroeien naar het afscheid doet er goed aan dit in ogenschouw te nemen.

Maar er is meer. Organen blijken drager te zijn van onze herinneringen. Het lichaam dat wij na onze dood achterlaten, is ons fysieke lichaam. Ons fysieke lichaam is het minerale lichaam dat uit elkaar valt na onze dood. Volgens esoterische stromingen, waaronder de antroposofie, wordt ons

lichaam tijdens ons leven levend gehouden door het zogenaamde etherlichaam. Het etherlichaam ofwel het etherische lichaam zorgt voor de levensprocessen in ons fysieke lichaam en is daarom voor een deel verbonden met ons fysieke lichaam. Voor een deel is het ook vrij. Met die vrije etherkrachten kunnen we denken en hierin zetelen ons geheugen en onze herinneringen. Volgens Rudolf Steiner zit het geheugen vast aan de oppervlakten van onze organen, waarbij ieder orgaan specifieke herinneringen bewaart. Deze gedachtegang komt overeen met ervaringen van ontvangers. Paul Pearsall geeft

in zijn boek 'Het geheugen van het hart'^[4] maar liefst 73 voorbeelden van harttransplantaties waarbij informatie van de donor is overgegaan naar de ontvanger. Een harttransplantatie blijkt meer in te houden dan het vervangen van alleen een onderdeel. Het hart is meer dan slechts een pomp en moet gezien worden als centrum van energie, informatie en herinnering. Zo zijn er tal van voorbeelden waarbij ontvangers na de transplantatie andere eetgewoonten of voorkeuren krijgen en niet zelden een identiteitscrisis doormaken. Zij voelen zich niet meer zichzelf. Een opmerkelijk voorbeeld betreft een driejarig Arabisch meisje dat het hart krijgt van een achtjarig Joods jongetje. Na de operatie vraagt ze als eerste om een Joods snoepje, waarvan zij de naam niet kan kennen. En er is het indrukwekkende voorbeeld van een meisje dat op achtjarige leeftijd het hart krijgt van een tienjarig meisje dat werd vermoord. Ze krijgt nachtmerries over de moordenaar en op grond van haar aanwijzingen kan deze gepakt en veroordeeld worden. Pearsall zegt dat onze organen bezielde zijn, dragers van onze herinneringen, en dat ze na transplantatie 'oude' herinneringen blijven uitzenden. >

er zijn tal van voorbeelden waarbij ontvangers na de transplantatie andere eetgewoonten of voorkeuren krijgen en niet zelden een identiteitscrisis doormaken

als er een natuurlijk 'ja' is om te geven, dan is de gever vrij en neutraal

Zielsverstrengeling is de term die Marieke de Vrij, spiritueel maatschappelijk raadvrouw, gebruikt om aan te geven wat er, na transplantatie, gebeurt met donor en ontvanger.^[5] Zolang het hart van de donor klopt, al dan niet kunstmatig – wat het geval is als iemand hersendood is verklaard – kan de ziel zich niet volledig terugtrekken in de geestelijke wereld. Na transplantatie is een deel van de zielskwaliteit nog in het donororgaan aanwezig en leeft voort in het lichaam van de ontvanger. In de loop van de tijd vermengt de energie van de ontvanger steeds meer met de energie van de donor en ontstaat er zielsverstrengeling. Is er sprake van verschillende ontvangers dan is die verstrengeling met andere zielen nog complexer. Volgens Marieke de Vrij is behoud van zielsei- genheid van cruciaal belang voor de tijd waarin we leven.

Ieder orgaan zou volgens haar een specifieke gesteldheid kennen die de neerslag is van onze individuele innerlijke levensopdracht en onze opgedane levenservaring. Elk orgaan bevat een andere herinneringsopslag en andere kwaliteiten. Het komt overeen met wat Rudolf Steiner zegt, namelijk dat het geheugen vastzit aan de oppervlakten van onze organen, waarbij ieder orgaan specifieke herinneringen bewaart. Het is in die zin niet vreemd dat ontvangers geneigd zijn het wezensvreemde orgaan fysiek af te stoten. Zonder medicatie, die levenslang moet worden geslikt, is het lichaam niet in staat dit vreemde orgaan te accepteren.

Orgaandonatie en -transplantatie lijken ver- gaande consequenties te hebben voor zowel de donor, die zich niet volledig kan terugtrekken in de geestelijke wereld, als voor de ontvanger, die zich niet meer zichzelf voelt. Zij kregen een orgaan dat wezensvreemd is omdat het een afwijkende trilling heeft. Zonder medicatie die het immuunsysteem onderdrukt bestaat de kans dat het lichaam het nieuwe orgaan afstoot.

Wij leven in een tijd van enorme krachten en tegenkrachten. Hoe meer licht op zaken valt, hoe sterker de duistere krachten zich doen gelden. Dat uit zich in groepen felle voor- en tegenstanders als het gevoelige en complexe thema's betreft zoals orgaandonatie. Het leidt niet zelden tot polarisatie. De transplantatiegeneeskunde heeft echter een stevige plek gekregen in onze moderne wereld en het is een illusie te denken dat deze verdwijnt. De vraag is dan ook niet: 'wat doen wij?', maar 'hoe doen wij het?'. Het antwoord ligt bij hen die

volkomen bevrijd zijn van het streven naar macht en manipulatie. Het antwoord is te vinden bij mensen die leven en handelen in het bewustzijn van de liefde, vrij van schuld en slachtofferschap, vrij van angst voor ziekte, ouderdom en de dood. Als er een natuurlijk 'ja' is om te geven, dan is de gever vrij en neutraal. Ook de ontvanger kan zich voorbereiden om een orgaan neutraal te ontvangen in plaats van uit angst om te sterven. Aanvaarding in dankbaarheid en met respect naar alle betrokkenen getuigt van naastenliefde. Een argument wat dan waarachtig wordt ingezet. ■

Meer informatie: www.orgaandonorjaofnee.nl,
www.landelijkexpertisecentrumsterven.nl

BRONVERMELDING:

1. <https://www.transplantatiestichting.nl/>
2. Ineke Koedam (Visser). (2014). *Een andere kijk op orgaandonatie. Verkenningen van het stervensproces*. AnkhHermes, Utrecht.
3. <https://www.organfacts.net/notdead>
4. Paul Pearsall. (1998). *Het geheugen van het hart*. Lemniscaat, Rotterdam.
5. Marieke de Vrij. (2009, 5e druk) *Orgaandonatie en -transplantatie: belicht vanuit de ziel*. De Vrije Mare, Zwolle.